

Gemeente van de opgestane Heer,

Rabbijn Awraham Soetendorp vertelt het ontroerende verhaal van het begin van zijn leven, in 1943, onder de bezetting. Hij was 3 maanden oud.

‘Onze voordeur was opengeboren door een SS-officier met handlangers. Mijn vader had naar mijn moeder gekeken en gezegd: “Te laat”. De koffers stonden al gepakt klaar. De SS’er liep naar het wiegje, boog zich over mij heen en zei na een kort moment: “Schade dass er ein Jude ist”. Mijn vader antwoordde: “Gelukkig dat hij een Jood is, want wat er ook met hem zal gebeuren, hij zal nooit opgroeien als het kind van moordenaars”. Daarop sloeg de SS-officier hem in het gezicht en schreeuwde: “Dreckjuden!”. Tegen de mensen om hem heen verkondigde hij: “Deze mensen zijn zo vies, wij kunnen ze nu niet vastpakken”. Tegen mijn ouders zei hij: “Was je, wij komen morgen terug”.

Hij wist natuurlijk dat ze dan zouden ontsnappen. Er stonden tranen in de ogen van de SS-officier en deze tranen hebben ons leven gered’.

‘De les van dit verhaal was: zelfs als het hart volledig verdonkerd is door haat en indoctrinatie - zolang de blik van een baby die donkerte kan doorklieven, is er niets verloren, is alles mogelijk’.

Deze mogelijkheid, deze kans dat het duister wordt doorkliefd, is voor mijn beleving niets anders dan wat ook het Paasevangelie ons wil meegeven: de kracht van de opstanding.

Toen Soetendorp dit verhaal later ooit op een school met de Bijbel vertelde, zei een leerling: ‘Meneer Soetendorp, u zegt dat u geluk heeft gehad dat u het overleefd heeft. Maar het was geen “geluk”, God wilde dat U gered werd’.

Soetendorp wist meteen wat hij moest antwoorden: ‘God wilde dat élk kind gered werd. Ik had het geluk om in handen te vallen van mensen die dat begrepen’.

Dat is wat Petrus schrijft in zijn briefje: dat er door de kracht van de opstanding een levende ‘hoop-die-doet-leven’ in ons opstaat, een geloof in dat mensen het zullen rédden!

Het is onze opdracht om niet alleen in dit ene Paasverhaal uit de Bijbel, maar in álle verhalen van de Bijbel en in zovéle verhalen van ménsen naar deze kracht van de opstanding te zoeken en erop te hopen. En als je die ontdekt, er fiducia aan te ontlénen voor je eigen leven.

Je moet er echt naar zoeken, schrijft Petrus in zijn briefje. Het ligt niet altijd voor de hand.

Het begint soms met een ‘opening’ waarvan je nog helemaal niks begrijpt. Zoals Maria Magdalena bij het graf komt waar ze Jezus hebben begraven. De steen is weg! Er is een opening, het graf is leeg. Haar grote verdriet wordt erdoor verward, alles is anders dan haar hart verwachtte. Ze weet totaal niet wat ze ermee moet. Ze rent naar Petrus en naar Jezus’ geliefde leerling.

De *opening* trekt ook hen aan, ze rennen erheen. Maar eenmaal aangekomen draaien ze er een beetje óm heen - ‘ga jij eerst of ik eerst’ - een opening kan ook confronterend zijn.

Als ze dan toch durven kijken, zien ze beiden de windsels liggen én de hoofddoek, keurig opgevouwen. Hier is iemand weggegaan zoals een vlinder uit zijn cocon. De zekerheid van dood en gemis is ‘veranderd’ - maar wie zal begrijpen hóé dan?

Toch - schrijft Johannes - begint de geliefde leerling ‘het te geloven’. *Wat* geloven? Misschien niet ‘*iets*’, maar hij kreeg ‘vertrouwen’: ‘Zou het...’, ‘misschien is...’, ‘kan het zijn...’.

Is het de *liefde* die juist hij die altijd ‘Jezus’ geliefde leerling’ wordt genoemd heeft ervaren die bij hem het verschil maakt? Is dat het zaadje in hem dat uit de aarde opstaat? Maakt juist niet de *liefde* van iemand die je zo mist dat je ook ná zijn of haar dood tóch houvast en vertrouwen ontmoet?

Zoek het in de verhalen, zeiden we net al, en Johannes zegt het hier ook: uit de verhalen zou je kunnen opmaken dat hij uit de dood moet opstaan. De verhalen - die van de Bijbel, maar zoals gezegd uit zovele levens - geven ons vertrouwen dat liefde sterker is dan de dood, dat onze dóden in die zin óók léven.

En zó gaan Petrus en de geliefde leerlingen weer naar huis, met ongetwijfeld een hart vol verward verlangen, geloof en ongeloof.

Maria Magdalena blijft staan, in tranen, met haar ‘radeloze liefde’. Er staat nog iets te gebeuren dat nóg dieper gaat dan ‘zoeken in de verhalen’, namelijk: ontmoeting.

Als ze nog een keer in het graf kijkt, speurend naar meer dan alleen een ‘lege opening’, ziet ze - wat de mannen niét zagen - twee engelen. Ze staan aan weerszijden van de lege plaats waar Jezus’ lichaam lag. Zoals de twee engelen op de ark met de tien geboden in de tempel. Het graf wordt om zo te zeggen ‘het heilige der heiligen’, de plek waar de Eeuwige zélf woont. Hier klopt het hart van Gods liefde.

Hier worden de tranen van haar ogen gewist, het hart van het geloof kan een plaats van troost zijn.

En toch keert ze zich weer óm - want je moet ook het léven weer in, het dagelijks leven tegemoet. Juist in het hart van de opstanding stuwt de kracht ervan je het leven in, naar de mensen, naar waar je woont - ‘naar Galilea’ zegt bijvoorbeeld Marcus bij zín verhaal van de opstanding.

Ze keert om en ziet voor haar ogen Jezus staan, maar ze ziet niét dát het Jezus ís. Natuurlijk herken je iemand die je de dag ervoor aan een kruis hebt zien sterven niet. Ze meent dat hij de tuinman is - Rembrandt tekende Jezus in deze ontmoeting dan ook met een strooien hoed en een schep in zijn hand.

Hij ziet *haar wél* - dóórziet haar tot in de grond van haar hart, want hij vraagt: ‘Wie zoek je?’. Als je erover nadenkt: dat is een heel wézenlijke vraag, in feite de vraag naar wie zij ís: een mens hartstochtelijk op zoek. ‘Heer die mij ziet zoals ik ben, dieper dan ik mijzelf ooit ken’. Ze is op zoek, er leeft de hoop in haar, die uiteindelijk een leven rédt.

Dat geopende graf haalt uiteindelijk de steen van haar hart en ze zoekt door die opening véerder naar méér opening!

Wie zoekt ze? - Hem die haar bij name kent. Die haar naam uitspreekt, haar hart áánspreekt en haar leven doet herleven.

Wij kunnen niet zonder ontmoeting, we stikken als niemand onze naam noemt, we sterven als niemand ons kent, niemand ons zoékt.

Maria! spreekt hij haar aan. Rabboeni, meester!, geeft zij ten antwoord. De liefde is niet begraven, maar spreekt. Ze spellen met liefde elkaars namen¹. Dáár vinden ze elkaar.

Niet om het voorafgaande verhaal - zijn dood aan het kruis - ongedaan te maken. Hij is niet 'terug' alsof er niets gebeurd is. Daarom is het ook: 'Houd me niet vast'.

Maar deze ontmoeting - dit aan elkaar verschijnen aan dood voorbý - maakt dat hij niet langer 'die gekruisigde' is, de man van die smadelijke áfgang, maar dat hij daaraan voorbý - of *dieper doorhéén* - de opgestane 'rabboeni' is, die haar kent en blijft kennen en wiens liefde lééft als een levende 'hoop-die-doet-leven'.

De smadelijk "áfgegane" gaat juist óp naar de vader, geen 'graf dat hem houdt', dat zouden zijn moordenaars wel willen. Voor zijn *én ónze* hemelse Vader leeft hij, bij zýjn God en ónze God is er geen graf maar een 'schoot van ontferming'.

Daarmee kunnen mensen vénder, met wat de kracht van de opstanding is. Maria Magdalena heeft terecht net zo lang dóórg gezocht tot zij zélf door deze liefde is gevonden.

En dan gaat ze naar de broeders-en-zusters. Zij vertelt deze ervaring *verder*. Voor anderen tot levende *hoop*. Tot hoop voor kwetsbare mensen die opstaan voor de meest kwetsbare *liefde*.

Toen Awraham Soetendorp op een dag op een school in De Bilt kwam - hij is zijn ervaring zijn hele leven blijven *verder vertellen*, zaten de kinderen in een kringetje te wachten. 'Ik kwam binnen, een oude man met een keppeltje. Ik vertelde ze over de baby en de SS-officier. Na afloop vroeg ik: "Waarom denken jullie dat die SS'er mij spaarde?" Het was helemaal stil. Ik dacht: ik ben mislukt als pedagoog, hoe kan ik dat vragen aan deze jonge kinderen? En toen zei een meisje met de naam Emma: "Omdat u een teer bloempje was, met de wortels nog in de grond. Die kun je er niet uit trekken". Dat was het antwoord dat ik kreeg. Ik kan er nog om huilen. Het mooiste wat ik ooit gehoord heb.'

Liefde is opgestaan, liefde die alle werkelijkheid, hárde werkelijkheid en schijnwerkelijkheid overstijgt en tot het wezenlijke komt, tot ontmoeting.

Een gedicht in zijn boekje² eindigt zo:

'Alles breekt af en wordt weer opgebouwd - als er liefde is.
Ik blaas de demonen weg - omdat er liefde is,
en ik sluit je in mijn armen,
moegestreden en herboren
omdat er liefde is'.

Moge het zo zijn, Amen - Halleluja!

¹ naar Sytze de Vries

² Awraham Soetendorp en Annemiek Leclair, *Levenslessen van een rabbijn*.